

INHOUDSOPGAVE

Vooraf		2
Hoofdstuk 1		
	Plagen en pesten	3
	1.1 Begripsbepaling	3
	1.2 Rollen	3
	1.3 Partijen	3
Hoofdstuk 2	Het voorkomen en aanpakken van pesten	4
	2.1 De schoolleiding	4
	2.2 De docenten en overige medewerkers	5
Hoofdstuk 3	Begeleiding	7
	3.1 Hulp aan de gepeste leerling en zijn of haar ouders	7
	3.2 Hulp aan de pester en zijn of haar ouders	7
	3.3 Praten over moeilijke onderwerpen	7
Hoofdstuk 4	Cyberpesten	9
	4.1 Stappen na het constateren van cyberpesten	
Hoofdstuk 5	Pesten door collega's	10
Hoofdstuk 6	Privacy	11

VOORAF

Pesten komt op iedere school voor. Het is niet altijd zichtbaar maar het kan leerlingen ernstige schade toebrengen.

Pesten kan een grote invloed hebben op de emotionele en sociale toestand van een leerling en kan levenslange gevolgen hebben. Bovendien kan het de schoolprestaties nadelig beïnvloeden.

Het is daarom belangrijk om aandacht te besteden aan dit, altijd op de loer liggende, probleem.

Het Odulphuslyceum hecht grote waarde aan de veiligheid van alle betrokkenen en zal er alles aan doen om deze veiligheid te kunnen garanderen. In onze kernwaarden is één van de vijf V's, die van Veiligheid, waarin wij de sleutelbegrippen zorgzaamheid, geborgenheid en respect hebben verankerd.

Voorliggend document is opgesteld met het doel het pesten op het Odulphus volledig uit te bannen, dan wel tot een absoluut minimum te beperken.

In alle gevallen waarin sprake is van pestgedrag wordt actie ondernomen. Daarbij wordt hetgeen in dit beleidsstuk staat beschreven als uitgangspunt genomen.

Tilburg, oktober 2022

1.1 Begripsbepaling

Er is een verschil tussen plagen en pesten.

Onder plagen verstaan we gedrag tussen leerlingen die aan elkaar gewaagd zijn: de ene keer doet de een iets onaardigs, een volgende keer is het de ander. Het gebeurt op basis van gelijkwaardigheid. Plagen is een spelletje, niet altijd leuk, maar nooit echt bedreigend. Plagen kan echter overgaan in pesten. Het is van groot belang de hierop duidende signalen snel te onderkennen.

Pesten daarentegen is wél bedreigend. Pesten vindt niet zomaar een keer plaats, maar meerdere keren per week of zelfs meerdere keren per dag en dit gedurende een langere periode. De pestkop misbruikt zijn macht en het slachtoffer wordt uitgelachen, uitgescholden, vernederd, gekleineerd, geslagen of er worden dingen van hem of haar afgepakt.

Naast deze openlijke vormen van pesten, komen ook vormen van pesten voor die niet zichtbaar zijn, zoals het buitensluiten van iemand. Dit isoleren levert mogelijk nog grotere ellende op voor de betrokkene.

"Pesten is het systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling, door één of meerdere personen, op een persoon die niet in staat is zichzelf te verdedigen. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld. Deze mag niet voor zichzelf opkomen noch zich verweren. Doet hij dit wel, dan kan dat reden voor de pester zijn het slachtoffer nog harder aan te pakken" (Van der Meer in het Protocol digitaal pesten).

1.2 Rollen

Bij het fenomeen pesten zijn drie rollen te onderscheiden: (1) leerlingen die andere leerlingen pesten, (2) leerlingen die gepest worden en (3) leerlingen die niet direct bij het pesten betrokken zijn. Vaak is er een groepje leerlingen dat meedoet met de pestkop. Dit zijn de zogenoemde meelopers. Daarnaast spelen leerlingen die niet direct betrokken zijn bij het pesten een rol. Doordat deze zwijgende middengroep de gepeste leerling niet steunt en de pester niet probeert te stoppen, kan een pester vrijelijk zijn of haar gang gaan. Vaak versterkt de zwijgende middengroep het succes van de pestkop door op een afstandje toe te kijken en te lachen om wat er gebeurt.

1.3 Partijen

Bij het pesten op school zijn er vijf partijen betrokken:

- De pester
- De gepeste
- De zwijgende middengroep
- Het personeel
- De ouders*

* daar waar gesproken wordt over ouders wordt uiteraard bedoeld: ouder(s), verzorger(s)

Er is sprake van pesten wanneer een of meerdere leerlingen zich herhaaldelijk en langdurig negatief gedragen naar een andere leerling toe.

Wil je pesten op school serieus aanpakken, dan is het een vereiste dat alle betrokkenen pesten zien als een bedreiging voor het veiligheidsgevoel en daarmee bereid zijn het te voorkomen en zo nodig te bestrijden.

Pesten kan op verschillende niveaus worden aangepakt. Namelijk door a) de schoolleiding, b) het personeel c) de leerlingen.

Hieronder worden de niveaus van schoolleiding en personeel besproken.

2.1 De schoolleiding

De activiteiten van de schoolleiding kunnen worden onderscheiden in bewustwording, stellingname, het bestrijden van pesten, het nemen van maatregelen en het geven van ondersteuning aan en het creëren van vangnetconstructies voor mogelijke en werkelijke slachtoffers.

Bewustwording

- Het fenomeen pesten wordt met enige regelmaat onder de aandacht van leerlingen en schoolpersoneel gebracht. Dit gebeurt door het geven van mondelinge en schriftelijke informatie of door het organiseren van thematische activiteiten of projecten die met sociale veiligheid te maken hebben.
- Ouders worden geïnformeerd over genoemde thematische activiteiten of over projecten rondom sociale veiligheid.
- Er wordt in de mentorlessen aandacht besteed aan het verschil tussen pesten en plagen.

Stellingname

- De schoolleiding neemt te allen tijde naar buiten toe, zowel naar de docenten, leerlingen als naar de ouders duidelijk stelling tegen pesten. Dit acht zij niet toelaatbaar. Betrokkenen kunnen rekenen op de steun van het Odulphuslyceum.

Bestrijding van pesten

- Er wordt gestreefd naar een goed pedagogisch schoolklimaat. Dit gebeurt door leerlingen veiligheid en geborgenheid te bieden. Gelijkwaardigheid, acceptatie, tolerantie en respect voor elkaar zijn hierbij belangrijke onderwerpen.
- Het wordt leerlingen duidelijk gemaakt dat signalen van pesten (niet plagen) doorgegeven moeten worden aan een docent. Daarbij wordt uitgelegd dat dit doorgeven noodzakelijk is om pesten uit te bannen en geen klikken is. Op deze manier voorkomt het personeel dat leerlingen gezamenlijk zwijgen of erbij staan te kijken zonder in te grijpen, of erger nog het vuurtje opstoken.
- Wanneer een docent of ander personeelslid signaleert dat er gepest wordt, dan spreekt hij of zij de betrokkenen hier op aan. Afhankelijk van de ernst van het pesten, licht hij of zij ook de klassenmentor(en) / leerlingcoördinator(en) van de leerlingen (je hebt toch altijd meer leerlingen; één pester en minimaal één gepeste leerling) in, opdat deze het probleem eventueel op een later tijdstip aan kan pakken.
- Van elk personeelslid wordt verwacht dat hij of zij met collega's en leerlingen werkt aan een positieve team- en groepsvorming en bovengenoemde gelijkwaardigheid, tolerantie en respect voorleeft.

Personeelsleden van de school hebben de inspanningsverplichting pesten te signaleren en tegen het gesignaleerde pesten actie te ondernemen.

Maatregelen

- Het behandelen van het onderwerp 'pesten' in mentorlessen; in de onderbouw structureel in de bovenbouw waar nodig.
- Het organiseren van thematische activiteiten die te maken hebben met sociale veiligheid.
- Het stimuleren van medewerkers om een cursus te volgen teneinde het fenomeen pesten op effectieve wijze te kunnen hanteren.

Vangnetten

- Het instellen van vertrouwenspersonen.
- Het hebben van een duidelijke en goede geschillen- en klachtencommissie (met duidelijke procedures).

2.2 Het personeel

De activiteiten van het personeel zijn onder te verdelen in bewustwording, stellingname en het nemen van maatregelen.

Bewustwording

- Het alert zijn op signalen van pestgedrag. Dit omdat pesten veelal niet of nauwelijks zichtbaar is. En vaak plaatsvindt buiten het zicht van medewerkers.
- Het proberen zicht te krijgen op de oorzaak en omvang van het pesten en op de mogelijke gevolgen voor het slachtoffer. Daarnaast probeert hij of zij het invoelend vermogen van de pester en de zwijgende middengroep te vergroten. Hiermee wordt uiteraard niet bedoeld dat er medelijden moet worden opgewekt, maar wel dat er wordt ingezien hoe vervelend pesten eigenlijk is.
- Het bespreekbaar maken van pesten tussen medewerkers onderling en tussen medewerkers en leerlingen.

Stellingname

- Personeel van de school neemt te allen tijde duidelijk stelling tegen pesten. Het personeel keurt dit gedrag zichtbaar af.
- Wanneer er tekenen van pesten door het personeel worden waargenomen, of die van gedrag dat kan leiden tot pesten, moet er direct worden opgetreden. Op die manier wordt er vanuit het personeel een duidelijk signaal afgegeven. De pester merkt dan dat er op hem of haar gelet wordt en het slachtoffer voelt zich gesteund.

Maatregelen

Iedere klas, iedere medewerker en iedere situatie is anders, daarom zijn er geen pasklare maatregelen te bedenken die pesten aan kunnen pakken.

Er zijn wel twee soorten maatregelen te onderscheiden: preventieve en repressieve maatregelen.

Preventieve maatregelen zijn erop gericht pesten te voorkomen en repressieve maatregelen hebben als doel pesten te bestrijden.

Preventie

- Het verstrekken van informatie aan personeel over: verloop groepsprocessen, voorbeeldgedrag en consequent zijn.
- Het tijdens mentorlessen behandelen van de volgende onderwerpen: groepsregels, assertiviteit, het omgaan met conflicten, sociaal-emotioneel welbevinden e.a.
- Groepsbinding stimuleren door het organiseren van buitenlesactiviteiten.
- Het verhogen van de eigen verantwoordelijkheid van de leerlingen en medewerkers.

- Het uitbannen van onderlinge ruzies tussen leerlingen en medewerkers.
- Het als docent ook aandacht besteden aan sociale aspecten in plaats van alleen vakinhoudelijk bezig te zijn.
- Het respectvol met elkaar omgaan, consequent en eerlijk optreden tegen respectloos gedrag en respect afdwingen van de leerlingen en van de leerlingen onderling.

Repressie

- Het inschakelen van collega's om de eigen vermoedens te delen om pestgedrag naar waarde in te kunnen schatten.
- Het maken van pesten tot een onderdeel van het lesprogramma.
- Het bieden van hulp aan het slachtoffer. Dit door deze te begeleiden en/of door te verwijzen.
- Het voeren van gesprekken met de pester en de ouders. Het moet duidelijk worden dat pesten niet getolereerd wordt.
- Het door de vakdocent of mentor van de klas waarin het pesten zich voordoet, voeren van een gesprek over pesten in het algemeen. In dit gesprek worden leerlingen gestimuleerd duidelijk stelling te nemen met betrekking tot pesten.
- Het stimuleren van leerlingen een gepeste leerling te steunen.
- Het voorkomen van het ontstaan of van het in stand houden van een zwijgende 'middengroep'.
- Het in gezamenlijkheid afspraken maken over gedragsregels door leerlingen en docent/mentor. Het verdient aanbeveling deze op papier te zetten.

Bij het aanpakken van de pester is het van belang, dat vooral bij confronterende maatregelen rekening wordt gehouden met de positie van de pester. Confronterende maatregelen zijn maatregelen waarbij de pester openlijk wordt aangepakt. De pester lijdt hierdoor gezichtsverlies. De positie van de pester in de klas kan anderen met zich mee trekken, bijvoorbeeld door de leidersrol die hij of zij heeft.

Er bestaat onderscheid tussen confronterende en niet-confronterende methoden om pesten aan te pakken.

De niet-confronterende methode

Deze methode wordt toegepast als een personeelslid het vermoeden heeft dat er sprake is van onderhuids pesten, dus pestgedrag dat hij of zij niet zelf heeft waargenomen.

De confronterende methode

Deze methode wordt toegepast als een personeelslid duidelijk pestgedrag signaleert doordat een leerling/medewerker voor zijn of haar ogen geestelijk of lichamelijk wordt mishandeld.

3.1 Hulp aan de gepeste leerling en zijn of haar ouders

De docent of mentor maakt bij het helpen van de gepeste leerling gebruik van hulp en advies van de ondersteuningscoördinator, collega's of schoolleiding. Het is belangrijk om te proberen bij de gepeste leerling zijn of haar zelfrespect te herstellen: ik ben ik en jij bent jij en dat mag niet alleen, maar dat hoort zo. De hulpverlener probeert de leerling te helpen zich minder kwetsbaar te voelen en zekerder op te stellen. Ook aan het vergroten van het incasseringsvermogen van de leerling moet zo nodig worden gewerkt.

Als het bovenstaande niet helpt, wordt er een gesprek met de ouders van de gepeste leerling aangegaan. De docent, mentor of leerlingcoördinator geeft hierin de ouders van de leerling de gelegenheid om hun visie op het probleem te geven en deelt zijn of haar eigen inzichten over de oorzaken van het pesten met de ouders. Dit laatste uiteraard afhankelijk van en rekening houdend met de vermoede reden van het gepest worden.

Gezamenlijk kan dan naar een oplossing worden gezocht.

Zo nodig wordt hierbij met toestemming van de ouders hulp van professionele instellingen ingeschakeld.

3.2 Hulp aan de pester en zijn of haar ouders

De docent of leerlingcoördinator maakt bij het helpen van de pester gebruik van hulp en advies van de zorgcoördinator, collega's of schoolleiding. De docent voert probleemoplossende gesprekken met de pester waarin hij of zij probeert achter de oorzaak van het pestgedrag te komen. Mogelijke oorzaken van het gedrag van de pester zijn:

- De pester wordt of werd zelf gepest.
- De pester heeft gebrek aan aandacht van de ouders.
- De pester wordt niet gecorrigeerd bij agressief gedrag en wordt zelf regelmatig lichamelijk gestraft door ouders of andere volwassenen.
- De pester imiteert gedrag dat hij of zij elders heeft gezien.
- De pester reageert allergisch op bepaalde geur-, kleur- en smaakstoffen.
- De pester kan slecht tegen verliezen bij sport of spel.
- De pester is jaloers.

Uiteraard zijn er nog allerlei andere oorzaken mogelijk van het gedrag van de pester. Als de oorzaak enigszins duidelijk is, probeert de docent, mentor of leerlingcoördinator de gevoeligheid van de pester te vergroten voor wat hij of zij de gepeste leerling aandoet. Hierbij wordt rekening gehouden met de mogelijke oorzaken van het pestgedrag. De docent, mentor of leerlingcoördinator probeert hiermee de pester te helpen zich bewust te worden van de effecten van zijn of haar gedrag.

Eventueel neemt iemand anders de taak over. Het is belangrijk dat de docent, mentor of leerlingcoördinator afspraken maakt met de pester over de gewenste gedragsverandering. Daarbij kan ook met de pester worden afgesproken welke maatregelen er worden genomen als het pesten blijft voortduren. Deze afspraken met de pester kunnen neergelegd worden in een contract. In een dergelijk contract met de leerling wordt ook vastgelegd wanneer het gedrag wordt geëvalueerd en wanneer er, indien het gedrag niet voldoende is veranderd, wordt overgegaan tot de afgesproken maatregelen.

Als het bovenstaande niet helpt, wordt er een gesprek aangegaan met de ouders van de pestende leerling. De docent, de mentor of leerlingcoördinator vraagt de ouders in dit gesprek om medewerking bij de aanpak van het probleem. Daarbij kan een deskundige hen adviseren. Dit

alles gebeurt uiteraard afhankelijk van en rekening houdend met de mogelijke oorzaak van het gedrag van hun kind.

Soms kan het nodig zijn de pester te beschermen tegen mogelijk al te rigoreus (lichamelijk) straffen door de ouders.

Als het pestgedrag van de betrokken leerling blijft voortduren, wordt hulp van buitenaf ingeschakeld, bijvoorbeeld via een onderwijsbegeleidingsdienst en/of de GGZ of jeugdzorg. De ouders dienen hiervoor toestemming te geven.

Indien de ouders weigeren hiervoor toestemming te geven en de pester volhardt in zijn of haar gedrag en wel op zo'n manier dat er een onveilige situatie voor de leerling(en) en/of andere betrokkenen op school ontstaat, dan kan de schoolleiding overgaan tot schorsing en in ernstige gevallen tot verwijdering van school van de pester.

3.3 Praten over moeilijke onderwerpen

Het zal vaak niet gemakkelijk zijn om leerlingen te laten praten over moeilijke en gevoelige onderwerpen als pesten, lichamelijk en geestelijk geweld en machtsmisbruik.

Dit geldt voor zowel leerlingen die gepest worden als voor leerlingen die pesten. Het belangrijkste is dat leerlingen vertrouwen hebben in degene(n) met wie ze praten.

Vertrouwen kan worden verdiend door de manier waarop je als volwassene met leerlingen omgaat: een manier van omgaan die niet gebaseerd is op macht, maar die getuigt van respect, persoonlijke waardering en erkenning van de grenzen van de specifieke leerling.

Het is belangrijk dat een volwassene de leerling laat weten, dat hij of zij gelooft wat de leerling zegt en dat het niet de schuld van de leerling is dat deze wordt gepest.

Van belang is ook om expliciet te erkennen, dat hetgeen er is gebeurd erg vervelend is en dat het goed is dat de leerling het nu aan iemand vertelt.

Maak verder duidelijk dat er acties worden ondernomen om de leerling te helpen, welke acties dat zullen zijn en vraag of de leerling hiermee instemt.

HOOFDSTUK 4 CYBERPESTEN

Social Media is niet meer weg te denken in onze maatschappij en dus ook niet bij iedereen die betrokken is bij school. Social media kan een goede bijdrage leveren aan de professionaliteit van (onderwijs)personeel en de kwaliteit van het onderwijs. Uitgangspunt is dat professionals zelf weten hoe zij hiermee verstandig moeten omgaan. Het digitale gedrag op social media wijkt niet af van het real-life gedrag binnen de school. Eigenlijk heel eenvoudig; wat wij in de klas als pesten verstaan doen wij ook als het via de sociale media gebeurt.

Cyberpesten is een verzamelnaam voor pesten en lastigvallen via digitale communicatiesystemen. De pester maakt daarbij van verschillende media gebruik.

Het pesten vindt hoofdzakelijk plaats via e-mail, chatten, sms, facebook, Twitter, Whatsapp, LinkedIn, youtube en via weblogs of forums bij het surfen op internet. Ook kan er op webpagina's persoonlijke informatie, foto's of filmpjes van anderen worden geplaatst. Gegevens die gemakkelijk kunnen worden misbruikt. Tevens het versturen van virussen en/of spam het hacken van account kan onder het digitaal pesten vallen. Een nieuw fenomeen is het pesten met behulp van de zogenaamde groeps-what's app.

Scholen worden in toenemende mate met dit verschijnsel geconfronteerd. Het aanpakken van het probleem is meestal lastig omdat cyberpesten moeilijk in kaart te brengen is en de identiteit van de pester nogal eens lastig te achterhalen valt.

Hieronder wordt achtereenvolgens ingegaan op algemene tips tegen cyberpesten in alle mogelijke vormen: via e-mail, surfen, chatten, whatsappen, het gebruik van Twitter of Facebook of blogs. Daarna worden voorbeeldrichtlijnen voor leerlingen en personeelsleden gegeven om cyberpesten tegen te gaan.

4.1 Stappen na het constateren van cyberpesten

- De medewerker neemt de signalen serieus; (signalen en mogelijke gevolgen zijn vermeld in een bijlage). Krijg je ongewenste sms'jes of what's appjes? Reageer niet (negeer de afzender).
- Ga in gesprek met de gepeste leerling, probeer dader(s) op te sporen en ga ook met hen in gesprek.
- Ga (indien mogelijk) een driegesprek aan met de dader(s) en het slachtoffer.
- Breng ouders van betrokkenen op de hoogte. Laat deze het gesprek met hun kind(eren) aangaan. Laat ze vooral openheid creëren.
- De tip 'ga dan niet op facebook, Twitter, What's app, etc. werkt contraproductief.
- Verleen nazorg voor slachtoffer(s) en dader(s) door in gesprek te blijven.

4.2 Bruikbare sites:

www.it'suptoyou.nl

www.onlinepestkoppenstoppen.nl

www.pestweb.nl

HOOFDSTUK 5 PESTEN DOOR COLLEGA'S

Pesten komt niet alleen tussen leerlingen voor. Ook pesten door en tussen collega's is geen onbekend verschijnsel. Het is een grote veroorzaker van verzuim door medewerkers. De schoolleiding is alert op voorkomende signalen.

- Pesten moet zo vroeg mogelijk wordenesignaleerd, maak het bespreekbaar.
- Een mogelijke oplossing is het in een vroeg stadium komen tot mediation onder leiding van een daartoe bevoegd en bekwaam persoon.
- Voor aantoonbaar persistent pestende collega's is binnen de school geen plaats (meer). Zelfs als dit meerdere collega's betreft.
- Leidinggevenden moeten het goede voorbeeld geven, de gedragscode naleven en een veilige cultuur garanderen.
- Iedereen mag zijn zoals hij is. Het is de kunst de individuele bijsluiter te leren lezen en die te respecteren.
- De pester moet in duidelijke taal op zijn gedrag en de gevolgen daarvan worden gewezen, de groep die stilzwijgend toekijkt, dient ook te worden geconfronteerd.
- Maak het slachtoffer duidelijk dat collega's partij gaan kiezen wanneer het pesten niet doorbroken wordt.
- De gepeste collega dient te worden gewezen op de mogelijkheid tot het indienen van een officiële klacht bij de Klachtencommissie van Ons Middelbaar Onderwijs. Dit omdat klachten met betrekking tot pesten en discriminatie niet door de rector kunnen (en mogen) worden behandeld.
- Houd rekening met de cultuur binnen de organisatie bij het aannemen van nieuw personeel.

Tenslotte

Sommige collega's maken een enkele keer goedbedoelde, (licht) cynische opmerkingen richting hun leerlingen. Opmerkingen die door hen niet altijd naar waarde geschat kunnen worden. Dit creëert een voor leerlingen onveilige situatie, met name in de onderbouw. Een dringend advies dit na te laten is nadrukkelijk op zijn plaats.

HOOFDSTUK 6 PRIVACY

Het personeel van de school heeft te maken met meer of minder persoonlijke gegevens van leerlingen, ouders en overig personeel van de school. Zowel binnen als buiten de school kunnen zich situaties voordoen waarin het zich op de hoogte stellen van vertrouwelijke informatie van anderen wenselijk of noodzakelijk is. Dit kan intieme informatie of zakelijke gegevens betreffen. In alle gevallen van persoonlijke informatie is het goed de privacy van de leerlingen, hun ouders en het schoolpersoneel te beschermen. Zie het Privacyreglement van Ons Middelbaar Onderwijs.